

Hvordan lar miljømålsarbeid seg forene med rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag?

Av Steinar Pettersen

Steinar Pettersen er ansatt ved NVE - vassdragsavdelingen

Innlegg på seminar 17. mars 1997

Innledning

Olje og Energidepartementet har det koordinerende ansvaret for forvaltningen av de vernede vassdragene. I praksis er NVE som følger dette opp i nært samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning.

Det er Miljøverndepartementet som formelt er forvaltningsmyndighet for rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag, men også NVE har arbeidet mye, også i forhold til lokale myndigheter, med oppfølging av verneplanene i tråd med det faktiske innholdet i RPR.

Om vernede vassdrag og RPR for vernede vassdrag

I alt inngår 341 vassdrag/objekter i Verneplan for vassdrag. Verneplanene er blitt vedtatt av Stortinget i fire omganger: den første i 1973, og den siste i 1993. Ca. 3/4 av landets kommuner forvalter vernede vassdrag.

Verneplan for vassdrag er i første

rekke et vern mot kraftutbygging, men det har vært en forutsetning fra Stortingets side at verneverdiene skal søkes ivare tatt også mot andre inngrep.

RPR ble vedtatt som Kgl. res. 11. nov. 1994 med hjemmel i plan- og bygningslovens § 17-1 første ledd. Rikspolitiske retningslinjer gis for å formidle regjeringens politikk. Det geografiske virkeområdet for RPR for vernede vassdrag er hovedelver, sideelver, større bekker, sjøer og tjern, samt et belte langs disse på inntil 100 m. Disse retningslinjene er først og fremst et ramlestyringsverktøy for kommunal planlegging som berører vernede vassdrag, men retter seg også mot enkeltsaksbehandling som er relatert til planer.

RPR for vernede vassdrag skal sikre at kommunene tar hensyn til de nasjonale verdier som er knyttet til vassdragene. Videre konkretiserer retningslinjene nasjonale mål for forvaltningen av vernede vassdrag, og det legges opp til at forvaltningen av de vernede vassdragene differensieres på bakgrunn av arealtilstand og verneverdier.

Forholdet RPR for vernede vassdrag og retningslinjer for miljømålsarbeid

I forvaltningen av vernede vassdrag har vannkvalitet vært lite fokusert. Retningslinjer for miljømålsarbeid for vannforekomstene vil derfor være et viktig supplement til forvaltningen av vernede vassdrag.

Det er et stort savn at det i det foreliggende forslaget ikke er henvist til RPR for vernede vassdrag, og at det kan ligge betydelig arbeidsbesparelse i å se disse retningslinjene i sammenheng. Det bør følgelig også ses på hvordan det kan gis veiledning for å se dette i sammenheng.

En vesentlig forskjell mellom RPR for vernede vassdrag og retningslinjene for miljømålsarbeid er at førstnevnte må kommunene forholde seg til, mens sistnevnte kan kommunene overse. Det er derfor et paradoks at RPR for vernede vassdrag kan følges uten at det legges ned mye arbeid: det er tilstrekkelig at kommuneplanen ikke er i strid med de verneverdier som skal ivaretas, mens retningslinjene for miljømålsarbeid forutsetter at det jobbes mye med saken.

Retningslinjene for miljømålsarbeid og RPR for vernede vassdrag kan forenes: det legges i begge tilfelle opp til differensiering av vassdragsforvaltningen. Kommunene bør derfor oppfordres til å arbeide med retningslinjene parallelt der dette er mulig og hensiktsmessig.

Retningslinjenes forhold til arealplan

I vedlegget til RPR for vernede vassdrag

er det eksemplifisert hvordan arealbrukskategorier kan brukes i arealplanen for å ivareta verneverdier og brukerinteresser som er knyttet til vassdragsvernet.

Miljømålsarbeidet er ikke like enkelt å realisere direkte gjennom kommuneplanens arealdel. På side 32 i hovedveilederen står det: "En gjennomgang av arealbruken og vurdering av behovet for å fremme egne arealplaner vurderes. Ofte vil ikke de beskrevne tiltakene ha særlig arealmessige implikasjoner, men det kan tenkes at områder må omreguleres fordi tidligere planlagt forurensende aktivitet ikke er forenlig med kommunenes nye målsettinger om miljøkvalitet."

Dersom kommunene ønsker å utarbeide en kommunedelplan, vil de lettere kunne utforme en helhetlig lokal forvaltningsstrategi for vannressursene.

Integrert veiledning i kommunelt arbeid med forvaltning av vannressursene?

NVE har arbeidet med "retningslinjer" for differensiert forvaltning av vernede vassdrag. Anførselstegn er brukt her fordi det ikke er ønskelig med to sett retningslinjer for forvaltning av vernede vassdrag. Utgangspunktet var NVEs arbeid relatert til forvaltning etter vassdragsloven, men i praksis har kommuner - delvis etter initiativ fra NVE - brukt "retningslinjene" for å konkretisere RPR for vernede vassdrag. Ulike typer "forvaltningsplaner" er resultatet

av dette arbeidet: flerbruksplaner, kommunedelplaner og en fylkesdelplan.

Det er mange fellesnevnerer mellom måten det har vært arbeidet på i denne sammenheng og hvordan miljømålsarbeid kan gjennomføres i kommunene. bl.a. med vektlegging av prosessen knyttet til arbeidet.

Når statlige myndigheter formelt el-

ler uformelt overfører myndighet eller ansvar til kommunene når det gjelder forvaltning av vannressursene, bør dette følges opp med veiledning om hvordan kommunene bør gripe an saken. Det er derfor en utfordring for statlige myndigheter å utarbeide integrerte veiledere for lokal forvaltning av vassdragene.